

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного
факультету

Оксана ГОМОТЮК

« 04 » 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІНОТ

Святослав ПИТЕЛЬ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта»

кафедра освітології і педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	1	1	30	30	4	8	48	120	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	108	120	2

Тернопіль – 2023

31.08.2023 р.

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23 червня 2023 р.)

Робочу програму склав к.пед.н., старший викладач кафедри освітології і педагогіки Василь МОЙСЕЮК.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри освітології і педагогіки (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.).

Завідувач кафедри освітології і педагогіки,
д.пед.н., професор

Лілія РЕБУХА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 012 «Дошкільна освіта» (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Голова групи забезпечення спеціальності,
к.е.н., доцент

Ірина БІЛОУС

Гарант освітньо-професійної програми,
к.е.н., доцент

Ірина БІЛОУС

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»

1. Опис дисципліни «Вступ до спеціальності»

Дисципліна «Вступ до спеціальності»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	галузь знань - 01 «Освіта/Педагогіка»	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність - 011 «Освітні. педагогічні науки» Освітньо-професійна програма - «Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта»	Рік підготовки: <i>Денна – 1 курс</i> <i>Заочна – 1 курс</i> Семестр: <i>Денна – 1 семестр</i> <i>Заочна – 2 семестр</i>
Кількість змістових модулів – 2	ступінь вищої освіти - бакалавр	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 15 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин <i>денна – 120 год.</i> <i>заочна – 120 год.</i>		Самостійна робота: <i>Денна – 56 год. (в тому числі, тренінг – 8 год.)</i> <i>Заочна – 108 год.</i> Індивідуальна робота <i>Денна – 5 год.</i>
Тижневих годин: 8 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

Мета і завдання дисципліни «Вступ до спеціальності»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» є ознайомлення студентів з теоретичними засадами майбутньої спеціальності, її місцем у суспільстві та засобами її опанування.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- формування комплексної системи знань та уявлень про майбутню професійну діяльність;
- знайомство з основними педагогічними методами і прийомами навчання, формами проведення занять;

- формування позитивної установки щодо навчання;
- розвиток професійної свідомості і орієнтації майбутніх фахівців;
- ознайомлення з основними принципами, етапами, провідними напрямками, проблемами розвитку майбутньої професії;
- набуття вмінь використовувати отримані знання у вирішенні освітніх та виховних завдань навчально-виховного процесу.

Дисципліна «Вступ до спеціальності» передбачає наявність знань із суміжних дисциплін: Загальна педагогіка, Історія дошкільної педагогіки, Психологія професійної освіти, Українська мова за професійним спрямуванням, Іноземна мова, Історія та культура України, Філософія.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни забезпечує формування таких спеціальних (фахових) компетентностей:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК-2).
- Здатність до міжособистісної взаємодії (ЗК-6).
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-7).
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-8).
- Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації (СК-1).
- Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага) (СК-2).
- Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі) (СК-4).
- Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів) (СК-7).
- Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі (СК-8).
- Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку (СК-9).
- (СК-10).
- Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами (СК-19).
- Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньо-професійної та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя

людини (СК-20).

- Здатність до формування у дітей дошкільного віку екологічних знань, екологічної культури, екологічної свідомості та навичок екологічно доцільної поведінки (СК-21).

- (СК-22).

- Здатність до організації та здійснення супроводу осіб з особливими освітніми потребами (СК-24).

- Здатність до налагодження взаємодії та консультування батьків дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами (СК-25).

- Здатність організовувати науково-методичну та інноваційну діяльність в системі дошкільної та інклюзивної освіти (СК-26).

- Здатність представляти та відстоювати інтереси і права дітей з особливими освітніми потребами та їх сімей шляхом впливу на громадську думку та рішення в політичній, економічній, соціальній сфері державного управління (СК-27).

2.4. Результати навчання

- Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності (ПР-7).

- Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням (ПР-8).

- Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ПР-10).

- Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку (ПР-18).

- Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини (ПР-19).

- Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку (ПР-20).

- Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку (ПР-21).

-

2.5. Матеріально-технічне забезпечення.

Технічні засоби (мультимедійне устаткування, комп'ютери), обладнання, прилади та інструменти (таблиці, дидактичні матеріали).

3. Програма навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»

Змістовий модуль 1. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Тема 1. Система дошкільної освіти в Україні

Особливості освіти в Україні. Становлення дошкільної освіти. Дошкільна освіта в Україні: завдання, структура, державні документи, які регулюють функціонування дошкільної освіти та визначають зміст і результати освітньої діяльності; форми здобуття дошкільної освіти; проблеми дошкільної освіти. Проблеми і перспективи дошкільної освіти. Фінансування закладів дошкільної освіти. Основні принципи функціонування дошкільної освіти.

Література: 2; 6; 9; 22; 23; 30; 14; 15.

Тема 2. Вища освіта в Україні

Значення вищої освіти. Місце вищої освіти в структурі безперервної освіти України. Особливості вищої освіти відображені в Законі України «Про вищу освіту». Необхідність використання у системі вищої освіти комп'ютерів та мультимедійних засобів. Якості освіченої особистості. Складові частини системи безперервної освіти в Україні. Досвід модернізації системи освіти в Україні. Здобувачі вищої освіти. Особи з особливими освітніми потребами. Рівні вищої освіти. Складові системи вищої освіти. Основні види навчальних занять у закладах вищої освіти.

Література: 2; 9; 22; 24; 30; 12; 16

Тема 3. Зміст і організація навчання в університеті за напрямом підготовки «Освіта»

Сутність, завдання і зміст педагогічної освіти. Специфіка навчального процесу у ЗВО та фактори успішного навчання. Функції органів студентського самоврядування. Базовий компонент дошкільної освіти. Зміст педагогічної освіти. Специфіка навчального процесу у ЗВО та фактори успішного-го навчання. Факторами успішного навчання. Функції органів студентського самоврядування. Факторами, які сприятимуть полегшенню навчального процесу у вищій школі.

Література: 2; 9; 22; 24; 30; 12; 15

Тема 4. Організація освітнього процесу у вищій школі

Форми організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі та види навчальних занять. Методи, форми і види контролю навчальних досягнень студентів. Лекція як один із найважливіших різновидів навчальних занять. Призначення практичних занять у вивченні навчальних дисциплін. Призначення лабораторних і семінарських занять у навчальному процесі. Аналіз видів самостійної роботи з позиції їх дидактичних цілей.

Література: 1; 3; 10; 11; 23; 24; 30; 7.

Тема 5. Характеристика професійної діяльності вихователя дошкільного закладу

Походження терміну «педагог» й історичні передумови виникнення професії

педагога і вихователя. Соціальна значущість вихователя ЗДО та його основні функції як представника педагогічної професії. Педагогічна діяльність вихователя. Творчий характер і рівні творчої діяльності вихователя дошкільного закладу. Вихователь ЗДО – одна з масових, сучасних педагогічних професій. Функції сучасного вихователя. Основні компоненти діяльності вихователя.

Література: 7; 10; 17; 22; 25; 29; 13; 14; 16

Тема 6. Професійні якості особистості вихователя закладу дошкільної освіти

Значення дошкільного дитинства для подальшого розвитку особистості. Вимоги суспільства до сучасного закладу дошкільної освіти та до особистості вихователя в ньому. Особливості професіограми вихователя та її основні складові. Основні проблеми з якими стикаються дошкільні установи. Визначення функцій закладів дошкільної освіти. Здібності – властивості особистості, які зумовлюють швидке опанування та здійснення педагогічної діяльності.

Література: 7; 10; 17; 22; 25; 29; 15; 14; 8

Змістовий модуль 2. НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ «ОСВІТА» СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

Тема 7. Особливості педагогічного спілкування вихователя

Основні положення про культуру педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Види та особливості бар'єрів, які виникають у спілкуванні між вихователем і дитиною. Педагогічне (професійне) спілкування. Культура педагогічного спілкування як один з аспектів професіограми педагога. Характеристика компонентів культури педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Функціями педагогічного спілкування є: налагодження контакту вихователя з дітьми, колегами, батьками; вплив вихователя на розвиток позитивних якостей вихованців; передача досвіду підростаючому поколінню.

Література: 1; 3; 9; 10; 14; 22; 29; 32; 30

Тема 8. Самоосвіта і самовиховання майбутнього педагога. Зміст, види і методи самостійної роботи студентів

Роль самоосвіти і самовиховання у процесі вишівської підготовки фахівців. Самовиховання студента під час навчання та самоосвіти. Особливості самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Для фахової діяльності педагога необхідними є самоосвіта, самовиховання і самостійна робота. Мотиви і функції самоосвіти особистості. Групи чинників педагогічного спілкування. Основні методи пізнання власного «Я». Аутогенне тренування і психолого-педагогічні тренінги. Найпоширеніші види самостійної роботи. Роль самоконтролю і самооцінки у самостійній роботі студентів. Основні методи роботи з книгою.

Література: 3; 4; 8; 13; 15; 24; 7; 5

Тема 9. Навчальна та наукова діяльність студентів в університеті

Адаптація студентів першого курсу до навчання у вищій школі. Форми навчальної і науково-дослідної роботи у виші. Особливості навчальної роботи студентів в аудиторії. Організаційні моменти науково-дослідної роботи студентів. Поняття «культура навчальної праці» та основні її положення. Завдання лектора на лекції – передавати студентам інформацію в зрозумілій формі. Компонентами культури розумової праці. Працездатність та її види. Три правила, що полегшують процес запам'ятовування. Способи запам'ятовування.

Література: 8; 5; 8; 14; 21; 11;5

Тема 10. Педагогічна практика у системі підготовки вихователя закладу дошкільної освіти

Значення педагогічної практики у вишівській підготовці фахівців дошкільної освіти. Основні види та процедура проходження студентами педагогічної практики. Основні питання, з яких варто звертатися до керівника педагогічної практики, директора, методиста і вихователя дошкільної установи. Головні умови ефективності педагогічної практики. Видами педагогічної практики є: ознайомча, педагогічна практика у групах раннього віку, педагогічна в ЗДО (в літній період), виробнича. Діяльність студентів у процесі ознайомчої практики.

Література: 1; 6; 10; 17; 20; 25; 28

4. Структура вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» денна/заочна форма навчання

Назва теми	Кількість годин								Тренінги, КПЗ	Контрольні заходи
	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота		ІРС			
	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН		
Змістовий модуль 1. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ										
Тема 1. Система дошкільної освіти в Україні	2	1	2	-	5	11	-	-	1	Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Тема 2. Вища освіта в Україні	2	1	2	1	5	11	1	-	1	Презентації результатів виконаних завдань
Тема 3. Зміст і організація навчання в університеті за напрямом підготовки «Освіта»	2	-	4	-	5	11	-	-	1	Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань

Тема 4. Організація освітнього процесу у вищій школі	2	-	4	-	5	11	1	-		Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Тема 5. Характеристика професійної діяльності вихователя дошкільного закладу	4	1	2	1	5	11	-	-		Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Тема 6. Професійні якості особистості вихователя закладу дошкільної освіти	4	-	2	-	5	11	-	-		Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Змістовий модуль 2. НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ «ОСВІТА» СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»										
Тема 7. Особливості педагогічного спілкування вихователя	4	1	2	-	5	11	1	-	1	Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Тема 8. Самоосвіта і самовиховання майбутнього педагога. Зміст, види і методи самостійної роботи студентів	4	-	4	1	5	11	-	-	1	Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Тема 9. Навчальна та наукова діяльність студентів в університеті	4	1	2	-	4	10	-	-	1	Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Тема 10. Педагогічна практика у системі підготовки вихователя закладу дошкільної освіти	2	-	4	-	4	10	-	-		Тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Разом	30	8	30	4	48	108	4	-	8	
Підсумковий контроль	Екзамен									

5. Тематика практичних занять

Змістовий модуль 1. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Практичне заняття 1. Система дошкільної освіти в Україні

Мета: сформувати наукове уявлення про систему дошкільної освіти в Україні.

Запитання для обговорення:

1. У чому полягає призначення Базового компонента дошкільної освіти? Які особливості його змісту?
2. Яка роль чинних програм розвитку дитини дошкільного віку у реалізації завдань дошкільної освіти?
3. Перерахувати основні документи, які регламентують функціонування дошкільної освіти в Україні.
4. Які типи закладів дошкільної освіти визначено в Законі України «Про дошкільну освіту»?
5. У чому полягає принцип безперервності освіти в Україні?
6. Дати визначення поняття «освіта».
7. Розкрити взаємозв'язок завдань і принципів дошкільної освіти в Україні.
8. Дати визначення поняття «дошкільна освіта».
9. З'ясувати основні положення Закону України «Про дошкільну освіту».
10. Яка структура системи дошкільної освіти?

Література: 21; 6; 10; 17; 20; 25; 28; 19

Практичне заняття 2. Вища освіта в Україні

Мета: ознайомлення з особливостями функціонування вищої освіти в Україні, її рівнями та ступенями, способами здобуття.

Запитання для обговорення:

1. Визначити, в чому полягає безперервний характер вищої освіти в Україні?
2. За Законом України «Про вищу освіту» з'ясуйте основні поняття, які мають характеризувати вищу освіту країни.
3. Які типи вищих навчальних закладів визначено в Законі України «Про вищу освіту»?
4. З'ясувати основні аспекти Закону України «Про вищу освіту», що є вагомими для здобувача вищої освіти
5. З'ясувати, на яких рівнях здійснюється підготовка фахівців у вищому навчальному закладі і, відповідно, який ступінь вищої освіти їм присвоюється?
6. Розкрити роль вищої освіти для людини.
7. Розмістити у певній послідовності якості освіченої людини. Обґрунтувати свій вибір.
8. У чому полягає основна соціальна функція вищої школи?
9. Розкрити основні права і обов'язки здобувачів вищої освіти.
10. Підготувати коротке повідомлення про особливості вищої освіти в одній із

зарубіжних країн.

Література: 11; 6; 10; 17; 20; 25; 28; 23

Практичне заняття 3. Зміст і організація навчання в університеті за напрямом підготовки «Освіта»

Мета: ознайомити студентів із змістом, функціями, методами організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Запитання для обговорення:

1. Який з документів вищого навчального закладу регламентує організацію навчального процесу?
2. Чим навчання у вищій школі відрізняється від навчання у загальноосвітній школі?
3. На що спрямована робота органів студентського самоврядування?
4. З'ясувати функції студентського самоврядування на рівні Вашої студентської групи.
5. Напрямок підготовки фахівців спеціальності «Дошкільна освіта» – «Освіта». Чому Вас як майбутніх вихователів знайомлять з явищем «педагогічна освіта»? Відповідь обґрунтувати.
6. З'ясувати фактори успішного навчання в університеті?
7. Як називається документ, у якому розкриваються основні положення педагогічної освіти?
8. Назвати підрозділи вищої школи, які забезпечують організацію навчального процесу в ній?

Література: 19; 6; 10; 17; 20; 25; 27; 30

Практичне заняття 4. Організація освітнього процесу у вищій школі

Мета: систематизувати знання про особливості організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі.

Запитання для обговорення:

1. У чому виражаються результати контролю знань, умінь і навичок студентів?
2. Для чого потрібна студентам спеціальності «Дошкільна освіта» практична підготовка у закладах дошкільної освіти?
3. Здобуваючи освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр», які види практик студенти мають досягнути?
4. Чому, на Вашу думку, основою навчання у вищій школі є самостійна робота студентів? Обґрунтувати відповідь.
5. Які форми контролю навчальних досягнень студентів існують в університеті? Які їх особливості?
6. З'ясувати відмінність між явищами «лекція» і «семінарське заняття».
7. Розкрити структуру лекції.
8. Пояснити відмінність між явищами «лабораторне заняття» і «семінарське заняття».
9. У чому полягає взаємозв'язок плану лекції з екзаменаційними білетами?

Література: 1; 6; 10; 17; 20; 25; 28; 4

Практичне заняття 5. Характеристика професійної діяльності вихователя дошкільного закладу

Мета: ознайомлення студентів із специфічними особливостями їхньої професійної діяльності та її соціальною значущістю.

Запитання для обговорення:

1. Кого в суспільстві прийнято називати педагогом?
2. Які поняття є синонімами до терміну «педагог» або уточнюють його зміст?
3. Які компоненти входять до структури педагогічної діяльності вихователя?
4. Які особливості Вашого мотиву вибору професії вихователь ЗДО?
5. Чому діяльність педагога називають творчою?
6. Розкрити основні функції вихователя ЗДО і їх зміст.
7. Розкрити історіогенез виникнення педагогічної професії.
8. Обґрунтувати позиції «Вихователем бути легко» та «Вихователем бути складно».
9. Дати визначення понять «виховання», «вихователь», «вихованці», «вихований».
10. Підібрати висловлювання відомих науковців, фахівців про роль педагога у вихованні підростаючого покоління, про власне важливість процесу виховання.

Література: 10; 6; 10; 17; 20; 25; 28

Практичне заняття 6. Професійні якості особистості вихователя закладу дошкільної освіти

Мета: ознайомлення студентів з професійно-значущими особистісними характеристиками вихователя та основними проблемами з якими тикаються дошкільні установи

Запитання для обговорення:

1. У чому полягає подібність і відмінність функцій ЗДО і вихователя?
2. З'ясувати роль професіограми у фаховій підготовці вихователя ЗДО?
3. Розкрити структуру професіограми вихователя дошкільного закладу.
4. Дати визначення поняття «психограма».
5. Розкрити структуру психограми педагога.
6. Знайти в педагогічній літературі висловлювання відомих фахівців стосовно ролі дорослого (вихователя, батьків) у формуванні особистості дошкільника.
7. Розкрити взаємозв'язок явищ «якості», «вміння», «здібності».
8. Які вимоги до вихователя ЗДО висуває суспільство?
9. В чому полягає значення періоду дошкільного дитинства?
10. Якими спеціальними вміннями наділені Ви?

Література: 9; 8; 10; 14; 29; 16; 2; 3

Змістовий модуль 2. НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ «ОСВІТА» СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

Практичне заняття 7. Особливості педагогічного спілкування вихователя

Мета: ознайомлення студентів із стилями професійного спілкування, способами налагодження безбар'єрної педагогічної взаємодії між усіма їх учасниками

Запитання для обговорення:

1. Враховуючи необхідність здійснення індивідуального підходу до дитини у навчально-виховному процесі, з'ясуйте, який із стилів спілкування авторитарний, ліберальний чи демократичний є складовою навчально-дисциплінарної, а який особистісно орієнтованої моделі навчання?
2. Розкрити спільне і відмінне між явищами «спілкування» і «педагогічне спілкування».
3. Розкрити зміст компонентів структури спілкування.
4. З якими бар'єрами спілкування Ви зустрічались? Обґрунтувати власну думку.
5. Розмежувати дві позиції для представників авторитарного і демократичного стилів «Роби так як я», «Роби разом зі мною».
6. Як називається явище, що призводить до виникнення стилю спілкування?
7. Розкрити за критеріями (ставлення до дітей, до власної роботи, життєва позиція) і проявами характеристики представників авторитарного і демократичного стилів спілкування.

Література: 19; 6; 12; 14; 20; 25; 16

Практичне заняття 8. Самоосвіта і самовиховання майбутнього педагога.

Зміст, види і методи самостійної роботи студентів

Мета: формування у студентів знань шляхів і засобів самовдосконалення для успішної професійної діяльності у майбутній професійній діяльності

Запитання для обговорення:

1. Які відомі Вам методи самостійної роботи доцільно використовувати під час організації аудиторних занять, а які поза ними?
2. Пригадайте основні правила користування бібліотекою. Які види каталогів знаходяться в бібліотеці?
3. Назвіть основні види конспектів. Проаналізуйте основні вимоги й правила конспектування.
4. Які виділяють методи роботи з книгою? Вкажіть на їх особливості.
5. Що таке самооцінка особистості? Подумайте і вкажіть на її значення в процесі самовиховання.
6. Розкрити співвідношення явищ «самоосвіта», «самовиховання», «самостійна робота».
7. В чому полягає мета і завдання самостійної роботи студента?
8. Дати визначення поняття «самостійна робота студента».
9. Розкрити значення самостійної роботи студента.

Література: 11; 23; 10; 17; 20; 25; 18

Практичне заняття 9. Навчальна та наукова діяльність студентів в університеті

Мета: ознайомлення студентів особливостями роботи в аудиторії та з формами науково-дослідної роботи

Запитання для обговорення:

1. Що варто розуміти під терміном «адаптація»? Пригадайте, чи легко Ви пристосовуєтеся до нових умов життя?
2. У чому полягає сутність навчальної роботи студентів в аудиторії на лекційному занятті?
3. Які особливості лекційного заняття у ВНЗ?
4. Який, на Вашу думку, науковий доробок студентів є першим у навчально-дослідній роботі студентів? Обґрунтуйте власну думку.
5. Поміркуйте, чи варто Вам удосконалити власну культуру розумової праці. Викладіть власні думки у письмовому вигляді.
6. Які особливості семінарського заняття у вищій школі?
7. Які особливості лабораторного заняття у вищій школі?
8. Які чинники допомагають швидше адаптуватися студентам першого курсу до навчання у вищій?
9. Проаналізуйте власний режим дня та визначте, чи раціонально він побудований?
10. Якими способами запам'ятовування Ви найчастіше послуговуєтеся?

Література: 9; 6; 11; 17; 4; 25; 28

Практичне заняття 10. Педагогічна практика у системі підготовки вихователя закладу дошкільної освіти

Мета: ознайомлення студентів з основними видами, процедурою та умовами проходження педагогічної практики

Запитання для обговорення:

1. З'ясувати, хто під час практики, крім методиста, є кваліфікованим і компетентним наставником студентів?
2. Поміркуйте та викладіть на папері власні думки щодо необхідності співпраці вищої школи і дошкільної установи в процесі підготовки фахівця із дошкільної освіти?
3. Визначте особливості та доцільність використання ознайомчої практики у освітньо-виховному процесі ЗДО.
4. З'ясувати, які види практик організовуються на спеціальності «Дошкільна освіта» за ОКР «Бакалавр».
5. Обґрунтувати необхідність проведення настановчої конференції студентам.
6. З'ясувати основні аспекти діяльності студентів у процесі ознайомчої практики.
7. Розкрити роль керівника практики (методиста від кафедри) в процесі практичної

підготовки здобувачів вищої освіти.

8. Визначити основні умови ефективності педагогічної практики.

Література: 1; 6; 10; 17; 20; 25; 28; 30

1. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Метою комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ) є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студентами з дисципліни та розвиток навичок самостійного пошуку та опрацювання літературних і статистичних джерел, вироблення особистого ставлення до сучасних управлінських та етичних проблем. КПЗ є завершальною стадією теоретичної та практичної роботи з дисципліни та виконується із застосуванням знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних та практичних занять і охоплює зміст навчальної дисципліни загалом.

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Вступ до спеціальності» є формою наскрізних практичних завдань, виконання яких потребує засвоєння змісту конкретних тем з дисципліни та отримання навичок використання набутих знань шляхом проведення певних завдань.

Індивідуальні завдання виконує кожен студент шляхом підготовки творчої роботи у вигляді реферату згідно із рекомендованим переліком тем. Реферат - це завершена теоретична робота з конкретної проблематики (теми) в межах навчальної програми курсу. Обсяг реферату – 10 сторінок (формат А4). Індивідуальна робота виконується студентом самостійно при консультуванні викладачем. КПЗ оформляється за стандартним зразком і подається викладачу за два тижні до екзамену. Можливий захист практичного індивідуального завдання шляхом усного звіту студента з підготовкою та оформлення презентацій з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».

ТЕМАТИКА

КОМПЛЕКСНИХ ПРАКТИЧНИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Становлення і розвиток дошкільної педагогіки як науки.
2. Система педагогічних наук.
3. Основні принципи побудови системи освіти в Україні.
4. Структура системи освіти в Україні.
5. Вікові особливості дітей дошкільного віку.
6. Врахування індивідуальних особливостей дитини у педагогічному процесі.
7. Значення вищої освіти.
8. Місце вищої освіти в структурі безперервної освіти України.
9. Особливості вищої освіти відображені в Законі України «Про вищу освіту».
10. Складові частини системи безперервної освіти в Україні.

11. Рівні вищої освіти.
12. Складові системи вищої освіти.
13. Основні види навчальних занять у закладах вищої освіти.
14. Основні положення про культуру педагогічного спілкування.
15. Стилї педагогічного спілкування.
16. Види та особливості бар'єрів, які виникають у спілкуванні між вихователем і дитиною.
17. Педагогічне (професійне) спілкування.
18. Культура педагогічного спілкування як один з аспектів професіограми педагога.
19. Характеристика компонентів культури педагогічного спілкування.
20. Стилї педагогічного спілкування.
21. Роль самоосвіти і самовиховання у процесі вишівської підготовки фахівців.
22. Самовиховання студента під час навчання та самоосвіти.
23. Особливості самостійної роботи здобувачів вищої освіти.
24. Для фахової діяльності педагога необхідними є самоосвіта, самовиховання і самостійна робота.
25. Мотиви і функції самоосвіти особистості.
26. Групи чинників педагогічного спілкування.
27. Основні методи пізнання власного «Я».
28. Аутогенне тренування і психолого-педагогічні тренінги.
29. Найпоширеніші види самостійної роботи.
30. Роль самоконтролю і самооцінки у самостійній роботі студентів.
31. Основні методи роботи з книгою.

8. Самостійна робота

№ з/п	Тематика	К-сть годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Тема 1. Система дошкільної освіти в Україні	5	11
2.	Тема 2. Вища освіта в Україні	5	11
3.	Тема 3. Зміст і організація навчання в університеті за напрямом підготовки «Освіта»	5	11
4.	Тема 4. Організація освітнього процесу у вищій школі	5	11
5.	Тема 5. Характеристика професійної діяльності вихователя дошкільного закладу	5	11
6.	Тема 6. Професійні якості особистості вихователя закладу	5	11
7.	Тема 7. Особливості педагогічного спілкування вихователя	5	11
8.	Тема 8. Самоосвіта і самовиховання майбутнього педагога	5	11
9.	Тема 9. Навчальна та наукова діяльність студентів в університеті	4	10

10.	Тема 10. Педагогічна практика у системі підготовки вихователя закладу дошкільної освіти	4	10
РАЗОМ		48	108

9. Тренінг з дисципліни «Вступ до спеціальності»

Тренінг		
1.	Підготовка дослідницьких проектів і презентація результатів у вигляді мультимедійних презентацій.	4
2.	Підготовка дискусії за обраною темою. Пошук аргументів, доведення та спростування тез. Техніка і тактика аргументування. Мистецтво аргументації. Стратегія і структура дискусії у типових академічних і професійних ситуаціях.	4
Разом		8

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- розв'язування тестових завдань;
- завдання на конструювання оптимального набору понять і категорій власного дослідження;
- поточне опитування;
- вирішення проблемних запитань;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- аналітичні звіти, реферати;
- екзамен.

11. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Вступ до спеціальності» визначається як середньозважена величина, відповідно до питомої ваги кожної складової екзаменаційного кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Екзамен	Всього
20 %	20 %	20 %	40 %	100%

1. Усне опитування під час занять – 5 балів за тему – макс. 30 балів. 2. Модульна контрольна робота (теми 1-6 – макс. 70 балів.	1. Усне опитування під час занять (7-10 теми) – 5 балів за тему – макс. 20 балів. 2. Модульна контрольна робота (теми 7-10) – макс. 80 балів.	1. Підготовка КПІЗ – макс. 40 балів. 2. Захист КПІЗ – макс. 40 балів. Участь у тренінгах – макс. 20 балів.	Тестові завдання (15 тестів по 4б. за тест) – макс. 60 балів. Пит. 1 – макс. 20 балів. Пит. 2 – макс. 20 балів.
--	--	--	---

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>	<i>За шкалою ECTS</i>
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-58	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

<i>№ з/п</i>	<i>Найменування</i>	<i>Номер теми</i>
1.	Мультимедійний проектор Epson EB-505 (1 шт.), рік виготовлення 2018, рік ведення в експлуатацію 2019 Екран проекційний BRYAN 2:1,5 (1шт.)	1-10
2.	Ноутбук (Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students; Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox).	1-10
3.	Фліпчарт	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Афанасьєва Т.О., Берегова О.А. Модель професійного розвитку педагогічного працівника у системі неперервної освіти / Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку педагогічних працівників у системі неперервної освіти : колективна монографія / Т.Є. Гура , Т.О. Афансьєва , Є.О. Гревцева та ін.; за наук. ред. Т.Є. Гури. Запоріжжя, СТАТУС, 2020. С .89–107.

2. Аронова Р. С. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільного виховання у педагогічних коледжах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Аронова Ріма Семенівна. К., 2017. 263 с.

3. Базовий компонент дошкільної освіти (Наказ МОН молодь і спорту України від 22.05.2012 № 615 «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція)» URL : http://mon.gov.ua/ua/activity/education/56/690/bazovij_komponentdoshkilnoj_osviti_v_ukrajini/ (дата звернення : 05.05.2018).

4. Байєр О.М. Підготовка педагогів ЗДО до створення безпечного, здоров'язбережувального та дружнього до дитини освітнього простору в системі неперервної освіти. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. Випуск №3(32)/2018. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», 14-21 травня 2018 URL : <https://drive.google.com/file/d/1kQpG1588oA9ckGy0wD8EPH1sdxJz9nBC/view>

5. Байєр О.М., Шульга Л.М. Діяльнісний підхід у підвищенні кваліфікації вихователів і керівників ЗДО: навчання через гру. *Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» в умовах очної, дистанційної і змішаної освіти у 2020/2021 навчальному році [Електронний ресурс] : метод. рекомендації: у 3-х ч. /відп. ред. О. В. Варецька ; ред.-упорядник О.М. Байєр ; ДОН ЗОДА, КЗ «ЗОІППО» ЗОР. Ч. III. Дошкільна освіта. Електрон. кн. Запоріжжя : СТАТУС, 2020. С. 14–23.*

6. Байєр О.М. «Виховний простір закладу дошкільної освіти: сучасні практики» (презентація, відеовиступ); – Матеріали обласного форуму «Дошкільна освіта Луганщини: рух до інновацій» (онлайн) (29.05.2020). URL : https://drive.google.com/drive/folders/1EU9JVE_m_r8tflr8SuToY7B4FwamSz5

7. Васильєва С. А. Тенденції розвитку системи дошкільних навчальних закладів різних типів в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) / автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 – заг. педагогіка та історія. Миколаїв, 2017. 23 с.

8. Гончаренко А. Дошкільна освіта Німеччини та України у зіставленні. Дошкільне виховання. 2018. № 11. С. 13–15. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36803/6/A_Goncharenko_DV_11_IPPO.pdf (дата звернення: 30.04.22).

9. Гордій Н. Особливості впливу сім'ї та закладу дошкільної освіти на становлення процесу соціалізації дошкільника. Сучасні інноваційні технології у

дошкільній освіті: зб. тез за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., м. Умань, 14–15 трав. 2020 р. Умань, 2020. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12703/3/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%B5%D0%B7%2015.05.20.pdf> (дата звернення: 30.04.22).

10. Григоренко Г.І. Погрібняк Н.В. До проблеми організації предметно-ігрового середовища в закладі дошкільної освіти / Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи : зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, 12-18 травня 2020 року, м. Запоріжжя, Україна. Вип. №4 (41). URL : <https://drive.google.com/file/d/11RRpJ6oG0AGumTcFRgUbnOxt8ZRxWxTh/view>

11. Григоренко Г.І. Роль вихователя в розвитку гри дошкільників. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. Випуск №3(32)/2018. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (14-21 травня 2018 року, м. Запоріжжя). Частина друга. URL : <https://drive.google.com/file/d/1fg0tMRJGrDkUWqvgawvVImUp6rNKlv7H/view>

12. Загородня Л.П., Тітаренко С.А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навчальний посібник. К. : Університетська книга, 2018. 319 с.

13. Імбер В.І. Розвиток саморегуляції дошкільників у конструкторсько-будівельній та ігровій діяльності. Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи : зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, 12-18 травня 2020 року, м. Запоріжжя, Україна. Вип. №4 (41). URL : <https://drive.google.com/file/d/11RRpJ6oG0AGumTcFRgUbnOxt8ZRxWxTh/view>

14. Козак Л. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід розвитку Освітологічний дискурс. 2017. № 3-4. С. 235–251. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2017_3-4_21 (дата звернення: 30.04.22).

15. Крутій К. Л. Інтеграція в дошкільній освіті як інноваційне явище, або що треба знати про інтеграцію? [Електронний ресурс] / Катерина Крутій. URL : http://ukrdeti.com/wpcontent/uploads/2017/08/Стаття_проф.Крутій-К._Інтеграція.pdf.

16. Левченко С.В. Інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році». Додаток до листа МОН України від 13.06.2017 №1/9-322. URL : <http://don.kievcity.gov.ua/content/golovna-test.html> (дата звернення : 03.05.2018).

17. Михайлова Л. М. Технологія розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. *Молодий вчений: науковий журнал*, 10(50). С. 483–487.

18. Мельник Н. Становлення системи дошкільної освіти у Франції. *Молодий вчений*. № 10.2 (50.2) жовт., 2017. С. 47–49. URL : <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2017/10.2/11.pdf> (дата звернення: 30.04.22).

19. Погрібняк Н.В., Григоренко Г.І. Створення предметно-ігрового середовища. *Дошкільне виховання*, 2019, №2. С. 11–13. (Щомісячний науково-методичний журнал МОН України для педагогів і батьків).

20. Самсонова О.О. Рефлексивно-інноваційне середовище як педагогічна умова

розвитку професіоналізму вихователів дошкільних навчальних закладів у системі післядипломної освіти. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: збірник наукових статей у двох частинах. Частина 1/ за заг. ред. О.В. Зосименко. Суми: ФОП Цьома С.П., 2018. С. 115–118.

21. Самсонова О.О. Педагогічні умови розвитку професіоналізму вихователів ДНЗ у системі післядипломної освіти / Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. пр./ Т.І. Сущенко (головн. ред.) та ін. Запоріжжя : КПУ, 2018. - Вип. 49 (102).

22. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

23. Товканець Г.В. Педагогічна освіта і професійна підготовка в сучасному соціокультурному середовищі: монографія / Товканець Г.В. та колектив авторів / За заг. ред. Товканець Г.В. - Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2018-302 с.

24. Шульга Л.М. Сучасні підходи до розкриття творчого потенціалу дитини дошкільного віку на заняттях із малювання / Наукові записки: збірник наукових праць Кропивницького РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 158, 182-187.

25. Шульга Л.М. Концептуальні засади технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання / Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи № 66, 2019.- С.209-212.

26. Шульга Л.М. Науково-теоретичні засади начатків патріотичного виховання дітей раннього віку: родинні стосунки // Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи : зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, 12-18 травня 2020 року, м. Запоріжжя, Україна. - Вип. №4 (41) - [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://drive.google.com/file/d/11RRpJ6oG0AGumTcFRgUbnOxt8ZRxWx>

27. Щербакова К.Й., Макаренко Л.В. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник / Катерина Щербакова, Лілія Макаренко. - 3-є вид., оновлене, доповнене. - Львів : Видавництво «Новий Світ - 2000». - 2018. - 215с.

28. Юрченко О.Е. Готовність педагогів ЗДО до взаємодії з родинами вихованців в умовах сучасних змін в освіті. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (12-18 травня 2020 року, м. Запоріжжя). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ele.zp.ua/conference>

29. Юрченко О.Е. Особливості взаємодії вихователів ЗДО з батьками з урахуванням різних типологій / Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» в умовах очної, дистанційної і змішаної освіти у 2020/2021 навчальному році [Електронний ресурс] : метод. рекомендації: у 3-х ч. /відп. ред. О. В. Варецька ; ред.-упорядник О.М. Байєр ; ДОН ЗОДА, КЗ «ЗОІППО» ЗОР. - Ч. III. Дошкільна освіта. - Електрон. кн. - Запоріжжя : СТАТУС, 2020. - С.58-64.

30. Якуба С.В. Економічне виховання дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти у співпраці з родинами вихованців. Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області в контексті реалізації Концепції Нової української школи у 2018/2019 навчальному році : метод. рекомендації : у 3-х ч. / відп. ред. О. В. Варецька ; ред.-упоряд. О. М. Байєр ; ДОН ЗОДА, КЗ «ЗОШПО» ЗОР. - Частина III. Дошкільна освіта.- Запоріжжя : СТАТУС, 2018. С.103-114.